

Peregriijn

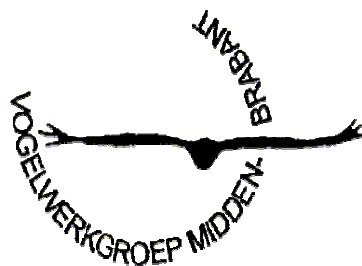
p e r i o d i e k

Nr. 5

februari 2008

Vogelwerkgroep Midden-Brabant heeft als doelstelling de in het wild levende vogels te bestuderen en deze vogels met hun leefgebieden te beschermen. De vereniging streeft deze doelen na door:

- vogelstudie/-onderzoek
- vogelbescherming
- natuurbeheer/natuurbescherming
- voorlichting/educatie

Eindredactieadres:

Jan van Rijsewijk
Kloosterstraat 54
5175BJ Loon op Zand
0416361503

jmvanrijsewijk@home.nl

inditNUMMER

- **deransuil**
roestplaats ontdekt door een van onze leden en aangevuld met algemene informatie....
- **desteenuil**_{janvanrijsewijk}
samenvattend verslag van de verschillende steenuilwerkgroepen binnen onze vereniging....
- **plantureluur**_{excursieverslag}
lage opkomst vanwege de weersvoorspelling, het verslag des te boeiender....
- **steljevoor?**_{roosbackx}
waarom toch krijgen vogels meer aandacht van mannen dan van vrouwen....
- **fotokwis**
een bekende wintergast
- **debrand**_{wielpoelmans}
boeiend verslag over één van Brabants interessantste natte natuurgebieden....

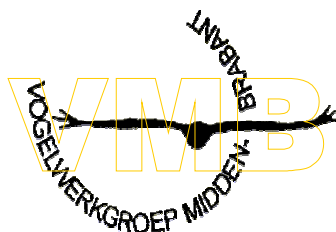
Peregrijn

verschijnt elk half jaar

**Een abonnement kost
€12.50 per jaar.**

**Je kunt je opgeven via
info@vwgmiddenbrabant.nl**

ORGANISATIE

Voorzitter
Secretaris
Penningmeester(a.i.)
Bestuurslid
Bestuurslid

Peer Busink
Wiel Poelmans
Loek Hilgers
Peter van Gestel
Eric Stols

Contributie

Gewone leden € 25,- per jaar
Huisgenoot leden € 12,50 per jaar
Leden tot 25 jaar € 12.50 per jaar
Losse abonnementen € 12.50 per jaar
Peregrijn
Gironummer 3531190
Kamer v. Koophandelnr. V.259.382

Inventarisaties/tellingen:

Steenuil	Jan van Rijsewijk
Kerkuil	Gerard van de Kaa
Roek	Peer Busink
Huiszwaluw	Roos Backx
Nachtzwaluw	Peer Busink
Geelgors	Peer Busink
Grote gele kwikstaart	Arno Braam
Weidevogels	Peer Busink
Roofvogels	Peer Busink
Ganzentelling	Loek Hilgers
Bekentelling	Peer Busink
Ransuiltelling	Patrick Martens

Contactpersonen:

Habitatcommissies	Eric Stols
Excursies	<i>vacant</i>
Waarnemingsarchief	Eric van Gemert
Vogeltrekpost	Eric van Gemert
Stichting Beheer Kleine Landschapselementen Midden-Brabant	Dolf Gijtenbeek
Tentoonstellingscie/Bar Vogelcursus	Nico Hilgers Wiel Poelmans

Webmaster

www.vmbmiddenbrabant.nl

Peregrijn

Advertentiekosten Peregrijn:

Jan van Rijsewijk
Kwartpagina € 15.-
Halve pagina € 25.-
Hele pagina € 50.-
Achterpagina € 75.-

Putter

Carduelis carduelis

Putters behoren ongetwijfeld tot de kleurrijkste tuinvogels. Met hun rode gezicht en opvallend geelzwarte vleugels hebben ze een enigszins clownesk uiterlijk. Op steeds meer plekken worden putters waargenomen, vooral in het westen. Het zijn echte gezelligheidskneuters. een groot deel van het jaar trekken ze in kleine groepjes van zo'n zes tot tien exemplaren rond. Distels en kaardebollen zijn favoriet. Met hun spitse snavel peuteren ze heel behendig de zaden uit de knoppen. De volksnaam "distelvink" is dan ook een terechte benaming. De naam "Putter" komt van vroeger tijden, toen men putters graag in kooitjes hield. Om te drinken moesten putters met hun snavel een emmertje omhoog "putten" om bij het water te komen.

DE RANSUIJL

Het was op een
zondagmorgen in
de Loonse en
Drunense
duinen.
Stond te
genieten van het
uitsicht.
Wist dat er hier
ergens een
roestplaats
moest zijn van
ransuilen.
Hetzelfde
moment keek ik
door de kruinen
van een groepje
grove dennen...

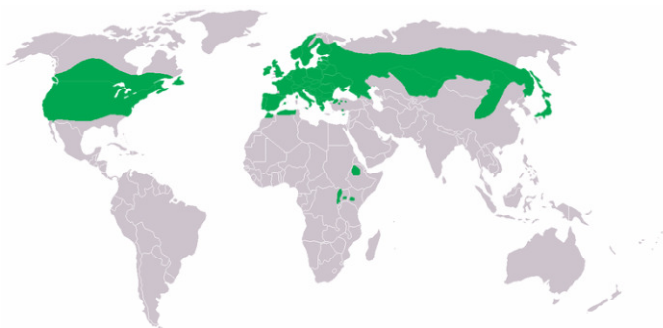
De ransuil valt door zijn tamelijk verborgen levenswijze niet zo op. Hij broedt weinig in- en om de menselijke bebouwing, maar overwintert er wel veel. In de herfst beginnen ze zich te verzamelen, om vervolgens een roestplaats te zoeken in boomgroepen, in parken of bv. begraafplaatsen. Ze zijn over het algemeen weinig schuw en soms goed te zien. Wie ransuilen wil zien gaat al snel op zoek in bosjes met grove dennen, maar ook een conifeer of berk kan hun voorkeur hebben. De op de grond liggende braakballen en witte schijt verraden hun aanwezigheid. Bepaalde bomen en zelfs bepaalde takken kunnen jaren achter elkaar gebruikt worden.

Het gaat niet goed met de ransuil. Zowel in onze provincie als landelijk is een negatieve trend te zien. De ransuil heeft in bossen last van bosuilen en zeer waarschijnlijk, zij het in mindere mate, van haviken. Ze worden daardoor meer naar het cultuurland verdreven. Daar is echter de voedselsituatie belabberd (gebrek aan veldmuizen). Ze broeden in cultuurland vaak op oude kraaiennesten. Die worden nog al eens van een schot hagel voorzien omdat het schietende gilde denkt dat op elk kraaiennest een kraai zit.

Kenmerken

De ransuil is iets kleiner, maar vooral slanker dan de bosuil. Grootte ca. 36 cm. Zeer opvallend zijn de lange, vaak verticale opgerichte oorpluimen en de oranje/gele ogen. De oorpluimen kunnen echter geheel platgelegd worden. Het verenkleed is op de bovenzijde geel/bruin, donker gemarmerd als boomschors, op de onderzijde licht roestgeel met krachtige donkere lengtestrepen en fijne donkere dwarsbandering. Opvallend is de geelachtige witte gezichtssluijer. In het vliegbeeld van de ransuil maken vleugels en staart een langere indruk dan bij de bosuil. Spanwijdte is 85-100cm.

Verspreiding

Het aantal broedparen is in Nederland nog 5000. Een lichte afname met jaren geleden. Daarom staat de ransuil ook op de Rode Lijst.

Jonge ransuil

Albino ransuil

Ransuil in boom.

Habitat

Ransuilen houden zich graag op in naaldbossen met hier en daar wat open terrein, houtwallen en loofhoutboschages. Ook hebben ze een voorkeur voor coniferen. Je zult de ransuil zelden tegenkomen in zeer grote open agrarische landschappen, zoals Flevoland, Friesland of rivier gebieden. Het gaat erom dat de leefgebieden voldoende dekking bieden om te roesten en te broeden.

De Stichting GIMB streeft energiezuinige, ecologisch verantwoorde woningbouw na die tot stand komt via het zgn. collectieve particuliere opdrachtgeverschap (CPO).

De doelstelling van de stichting is een rechtstreeks gevolg van de maatschappelijke noodzaak om de bestaande praktijk van het bouwen bij te stellen t.a.v. de volgende aspecten:

- **een substantiële reductie van de CO2** door toepassing van innovatieve technieken
- **duurzamer bouwen** door slimme architectuur met een verstandig gebruik van ruimte en materiaal
- **meer zeggenschap geven aan bewoners** bij de totstandkoming van hun woning en woonomgeving door als bouwer zelf de rol van ontwikkelaar op te nemen
- de **diversiteit in de woningbouw vergroten** door te bouwen in CPO
- **ecologische duurzaamheid en biodiversiteit** te waarborgen door gebouw en landschap integraal te ontwerpen

Het bouwen in collectief particulier opdrachtgeverschap heeft sinds kort een wettelijk kader gekregen en verplicht gemeenten ruimte te geven aan dit soort van bouwinitiatieven.

Droomde u er altijd al van om uw woning en woonomgeving in eigen beheer te bouwen dan is hier de kans. De stichting kan u als toekomstige eigenaar/bewoner hulp bieden in het traject om te bouwen met uw toekomstige burens.

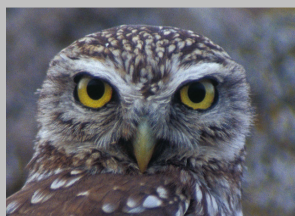
Voor aanvraag van informatie kunt u een e-mail verzenden naar:

gimb@home.nl

Stichting Geïntegreerd Innovatief Milieubewust Bouwen
Thomas v. Diessenstraat 32 5051 RK Goirle

de steenuil

inmiddenbrabant

**Nieuws,
verslagen en
achtergronden
van de steenuil
in het
werkgebied
Midden-Brabant**

Steenuilengroep Oisterwijk

Oisterwijk en Haaren mogen zich verheugen op 2 nieuwe enthousiaste mensen en clubgenoten Anita van Dooren en John Rozema.

Zij hebben aangegeven zich de komende jaren in te zetten voor het behoud van de steenuil in deze twee plaatsen van ons gebied. Naast inventariseren en het plaatsen en onderhouden van nestkasten staat de verbetering van het biotoop hoog in het vaandel. Zo is de lokale omroep benaderd en hebben ze zich sterk gemaakt om de steenuil te adopteren voor de gem. Oisterwijk.

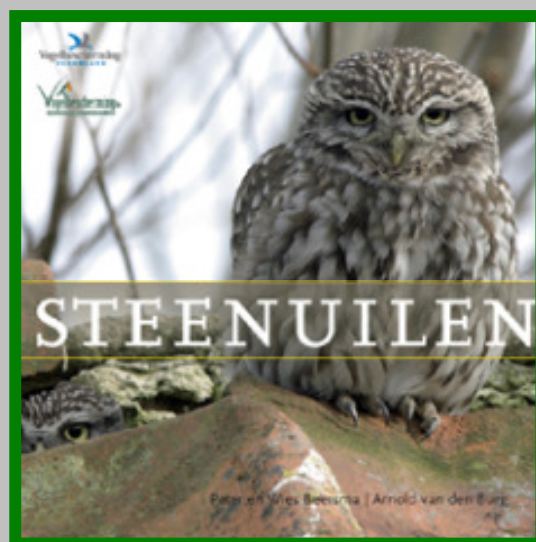
Dit is een initiatief van de *Duurzame Driehoek*. Elke gemeente in de *Duurzame Driehoek* kiest een plant of dier. Mocht de steenuil in Oisterwijk gekozen worden dan krijgt ie daardoor ineens meer aandacht en komt er een professionele projectleider op, er komt geld voor en er wordt actie ondernomen.

“Volgens ons past de steenuil prima in de doelstelling van dit project, namelijk het bevorderen van duurzaamheid en biodiversiteit in de Duurzame Driehoek” aldus Anita en John.

Veel succes.

Nieuw steenuilenboekje "STEENUILEN".

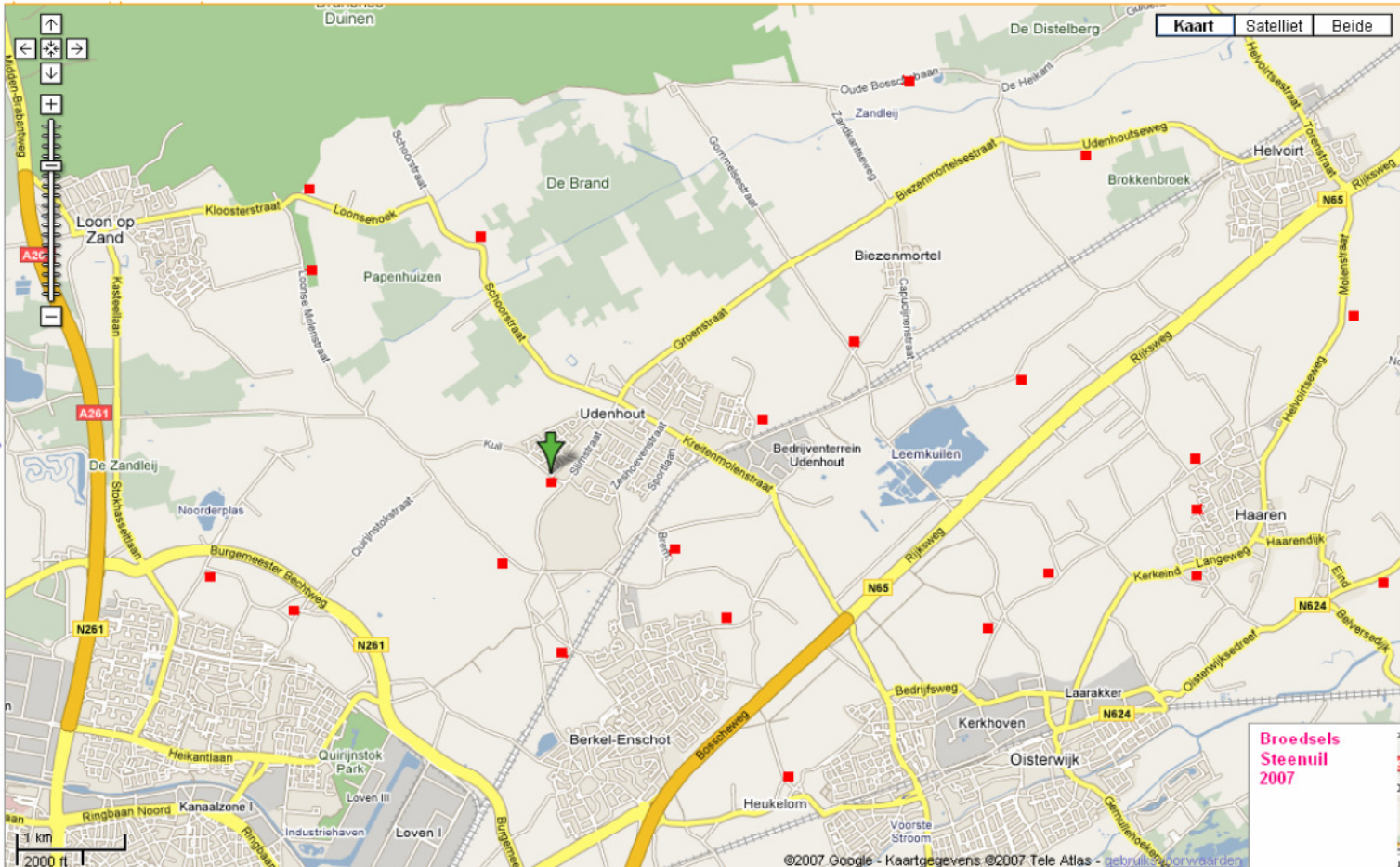
Peter en Wies Beersma, hij was dierenarts en zij psychologe en al tientallen jaren met de bescherming van de steenuil bezig, hebben met wetenschapper Arnold van den Burg hun krachten gebundeld en samen een boek vol wetenswaardigheden over de steenuil geschreven.

Nast informatie over zijn waarde en leefwijze, vind je in deze uitgave praktische tips en adviezen hoe je zelf kunt bijdragen aan een mooie toekomst voor de steenuil. Hoe voelt hij zich thuis op het erf? Hoe help je de steenuil voldoende voedsel te vinden? Wat zijn de voorwaarden van een veilige broedplaats of nestkast? Deze adviezen en hun onderbouwing vormen de spil van dit boek. Aangevuld met gedetailleerde foto's en leerzame tekeningen is het een must voor zowel de beginner als de doorgewinterde steenuilbeschermer. Te verkrijgen voor €19.95 bij de boekhandel, Vogelbescherming of online bij Roodbont uitgeverij www.roodbont.nl

Steenuilengroep Tilburg

Overzicht van broedsels Steenuilen 2007. 16x vrije broedsels en 7x broedsels in nestkasten. Het aantal jonge steenuilen wat is uitgevlogen is onbekend.

Steenuilengroep Hilvarenbeek

Vanaf 2004 houd ik mij gericht bezig met het inventariseren van steenuilen in de gemeente Hilvarenbeek. Ik ben hiermee begonnen met een gebied te inventariseren rondom mijn woonplaats Biest-Houtakker. Het gebied wordt begrensd door de N269 in het westen, de Oirschotseweg (tussen Moergestel en Spoordonk) in het noorden, de gemeentegrens Oirschot/Hilvarenbeek in het oosten en de Beerseweg (tussen Diessen en Middelbeers) in het zuiden. Een geheel van ca 38 km² agrarisch gebied. Eigenlijk een te groot geheel voor één persoon en om de wens om de

gehele gemeente te willen inventariseren te vervullen, werd in 2006 naar enkele mensen gezocht (en gevonden) om de Steenuilgroep Hilvarenbeek op te richten. We zijn nu met zessen en hebben het oppervlak van de gemeente in vier gedeeltes, waardoor nu heel de gemeente Hilvarenbeek sinds 2006 vlakdekkend wordt gemonitord. Omdat de gemeentegrens in het noorden grillig door het agrarisch landschap slingert, is de A58 als noordgrens aangehouden, waardoor ook een deel van Moergestel (gemeente Oisterwijk) door ons wordt geïnventariseerd.

Vanaf 2004 werd ook het deel op Moergestels grondgebied ten noorden van de A58 en wel tussen de A58 en de Oirschotseweg door mij geïnterpreteerd. Maar in afgelopen zomer is de Steenuilwerkgroep Oisterwijk opgericht, waardoor ik dit gebied aan deze groep heb over kunnen dragen. Nu beheert de Steenuilwerkgroep Hilvarenbeek een oppervlak van ca 52 km² agrarische grond.

Zoals voor menige werkgroep zal gelden, bestaan onze werkzaamheden grofweg uit het in zomer/najaar plaatsen van kasten op kansrijke locaties, het vaststellen van territoria omstreeks maart en het controleren van de kasten omstreeks begin juni.

Vanaf de begintijd heb ik een overzicht gemaakt van de resultaten van de Steenuil in de regio Hilvarenbeek, die in onderstaande tabellen staan vermeld.

Resultaten Gebied Diessen/Haghorst t/m A58

Jan van Gestel

jaar	aantal nestkasten geplaatst verwijderd totaal			aantal territoria	aantal broedsels in nestkast	aantal vrije broedsels
2004	5	0	5			
2005	4	0	9	11 *)	0	2
2006	2	0	11	7	0	2
2007	3	1	13	3	1	2

*) in 2005 groter gebied (incl. deel van gemeente Oirschot) geïnterpreteerd

Resultaten Gebied Diessen/ Baarschot

Jan Smulders en Ton van Helvoirt

jaar	aantal nestkasten geplaatst verwijderd totaal			aantal territoria	aantal broedsels in nestkast	aantal vrije broedsels
2004	3	0	3			
2005	1	0	4	2	0	4
2006	3	0	7	3	0	5
2007	1	0	8	3	0	4

Resultaten Gebied Hilvarenbeek/ Esbeek

Bart Ketelaars en Geert Matheeuwsen

jaar	aantal nestkasten geplaatst verwijderd totaal			aantal territoria	aantal broedsels in nestkast	aantal vrije broedsels
2004	5	0	5			1
2005	5	0	10		0	3
2006	6	0	16	2	0	2
2007	1	0	17	3	1	1

Resultaten Gebied Biest-Houtakker t/m A58

Peer Busink

jaar	aantal nestkasten geplaatst verwijderd totaal			aantal territoria	aantal broedsels in nestkast	aantal vrije broedsels
2004	10	0	10	4		1
2005	3	0	13	7	0	1
2006	1	0	13	7	0	1
2007	1	0	15	4	3	1

Totaal overzicht voor het werkgebied van de Steenuilwerkgroep Hilvarenbeek:

2006

gepl. nestkasten	47
vastgest. territoria	19
aantal vrije broedgevallen	10
aantal broedgevallen in kast	0
Aantal lokale aanwezigheidsaanduidingen van steenuilen	<u>29</u>

2007

gepl. nestkasten,	53
vastgest. territoria	13
aantal vrije broedgevallen	8
aantal broedgevallen in kast	5
Aantal lokale aanwezigheidsaanduidingen van steenuilen	<u>26</u>

Een duidelijke conclusie uit bovenstaande is, dat steenuilen de aangeboden nestkasten blijken te accepteren. In 2 gevallen is er zelfs sprake dat een steenuilpaartje de kasten prevaleerden boven hun gangbare broedplaats onder golfplaten. Ook werd geconstateerd dat steenuilen de kasten voor een deel van het jaar gebruiken als verblijfplaats voor de dag. Deze veronderstelling wordt gestaafd door het feit dat tijdens de kastcontrole in begin juni óf een exemplaar, óf braakballen onder bijv. een uitgevlogen spreekwennest werden aangetroffen. Al met al, redenen genoeg om ons beschermingswerk voor deze Rode Lijst soort op deze manier voor de eerst komende jaren voort te zetten.

Peer Busink

Excursie naar
Zeeland
25 november 2007

Wiel Poelmans

Veel mensen hadden zich afgemeld. De weersvoorspelling was niet al te best hetgeen resulteerde in een lage opkomst. Met vijf man reden we richting Zeeland. Voorbij Zierikzee de Weversinlaag bezocht. Hier kwamen we de eerste pijlstaarten, middelste zaagbekken en kluten tegen. Tevens veel smienten, wat wintertalingen, krakeenden, dodaarzen, tureluur, zilverplevier, zwarte ruit, kleine strandloper en de eerste twee kleine zilverreigers gezien. Op de velden zaten brand- en rotganzen. Daarna de nabijgelegen Prunjepolder van het Plan Tureluur bezocht. Hier zaten grote aantallen vogels. Vooral de vluchten van duizenden goudplevieren oogden spectaculair. We telden in totaal negen kleine zilverreigers. Hierna naar de buitenkant van de Brouwersdam gereden.

plan Tureluur

In 1991 presenteerde de Zeeuwse Milieufederatie het Plan Tureluur, een natuurontwikkelingsproject van ongeken- de omvang en met hoge ambities.

Hier stond een stevige wind wat het speuren met de telescoop bemoeilijkte. Op het water veel zwarte zeeëenden, brilduikers, middelste zaagbekken, aalscholvers, zilver-, storm, kleine mantel- en kokmeeuw. Tevens vonden we een enkele kuifduiker. Op de basaltblokken liepen paarse strandlopers, steenlopers en bontbekplevier. Inmiddels was het wat gaan regenen en besloten we te gaan lunchen in de nieuwe strandtent. De dreigende lucht deed ons besluiten naar de Scherpenissepolder op Tholen te rijden. Hier waren enkele dagen geleden twee roodhalsganzen tussen een groep van circa 500 brandganzen gezien. De brandganzen waren snel gevonden. Na een kwartier hadden we de eerste roodhalsgans in beeld, en wat later de tweede. Roodhalsganzen zijn op zich gemakkelijk te herkennen, maar ze vallen door het kleinere formaat in een grote groep brandganzen nauwelijks op. Rond drie uur vielen de eerste druppels uit de egaal donkere lucht en konden de telescopen ingepakt worden. Met een goed gevoel reden we terug naar Tilburg

Waar aanvankelijk veel scepsis te horen was, overheerst nu het enthousiasme. Want hoewel pas enkele jaren geleden de eerste bulldozer aan het werk ging, is nu de helft van het areaal al gerealiseerd en zijn de eerste resultaten spectaculair. Grote groepen vogels wolken boven het water van de Prunje en de ganzen scharrelen in groten getale door de Van Haftenpolder.

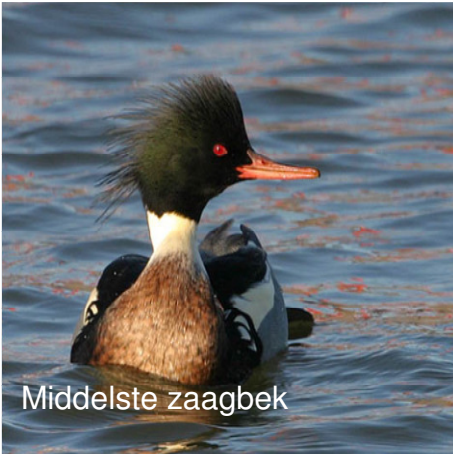

Roodhalsgans tussen brandganzen.

Voor het Plan Tureluur werden rond de Oosterschelde 44 gebieden geselecteerd waar een groep deskundigen van natuurbeschermingsorganisaties en overheden goede mogelijkheden zag voor natuurontwikkeling. Buitendijks wil het Plan Tureluur proberen de afname in het areaal schorren te compenseren en duinen te ontwikkelen. Binnendijks kunnen met behulp van bulldozers en verhoging van het waterpeil moerassen gecreëerd worden, zowel brakke of zoute moerassen in de lager gelegen gebieden als zoete op hogere locaties.

Tureluur

Middelste zaagbek

Paarse strandloper

De Tureluur

De tureluur is gekozen als symbool van het natuurontwikkelingsplan voor de Oosterschelde. Het is een vogel die het hele jaar door in en rond de Oosterschelde is aan te treffen.

De tureluur broedt op de schorren en in de zilte graslanden. Daarnaast is de tureluur het hele jaar door aanwezig op de slikken, in de inlagen en andere drassige terreinen aan de binnenkant van de dijk.

De tureluur profiteert volop van de natuurontwikkeling. Het broedgebied wordt fors groter en ook buiten het broedseizoen zal er ruimte zijn om voedsel te zoeken of te rusten.

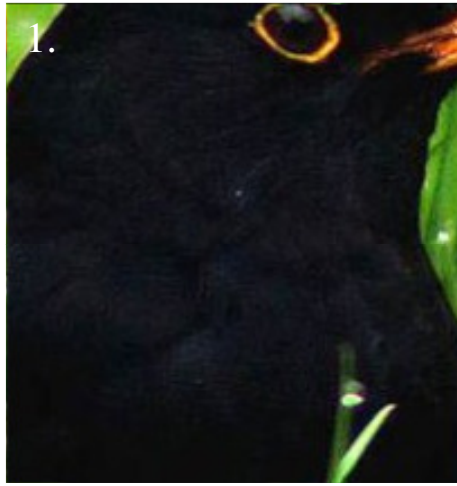
De tureluurs die rond de Oosterschelde broeden vertrekken in het najaar naar het zuiden en bereiken het kustgebied van Afrika. In de winter verblijven in de Oosterschelde de tureluurs uit noordelijke streken zoals IJsland.

De tureluur symboliseert de belangrijke rol die de Oosterschelde speelt in het leven van honderdduizenden vogels die pendelen tussen het hoge noorden en het verre zuiden.

De tureluur is vooral tijdens de broedperiode een luidruchtige vogel. Zo verzorgt hij de nodige publiciteit voor het Plan Tureluur.

test je kennis

De 1ste letters vormen samen weer de naam van een vogel. Zet ze nog wel op de juiste volgorde! Om het wat makkelijker te maken; het is een bekende wintergast!

Uitslag vind je verderop in de Peregrijn.

steliëvoor?

Hoe lang ben je al lid van de vogelwerkgroep?
Sinds 1987.

Wat was de rede om er bij te gaan?

Nadat ik in 1986/87 de cursus “Vogels leren herkennen” had gevolgd, met Loek en Nico Hilgers als leermeesters, werd ik uitgenodigd om lid te worden. Je kon lid worden of je veel of weinig wist, jong of oud was, stond er op een stenciltje. Ik voldeed dus volledig aan die norm. En door de cursus was ik zo geboeid geraakt door de vogelwereld dat ik er meer van wilde weten. In mijn leventje in de grote stad (Den Haag tot 1976) was daar geen tijd voor geweest of te weinig interesse.

Hoe voel je je als vrouw in deze “mannenwereld”?

Prima. Wat mij altijd heeft verbaasd is het feit dat vogels meer de aandacht hebben van mannen dan van vrouwen. Het aantal vrouwelijke leden bij de werkgroep is bij mijn weten nooit meer dan 6 geweest; de laatste jaren nog minder zelfs.

Wat houdt je bij de werkgroep?

Omdat ik in het begin nog in de verste verte geen nuttig lid kon zijn van de werkgroep, woonde ik de vergaderingen altijd bij en volgde de excursies. Weer wat later werd ik geacht in staat te zijn het korhoen op de Regte hei in Goirle te kunnen tellen. Van zo’n tellingbezoek maakte ik een geluidsopname in 1994, een inmiddels historisch gezien unieke gebeurtenis. De diverse excursies in Nederland, maar ook die in Givry-en-Argonne in Frankrijk (met die vele orchideeënsoorten) waren en zijn geweldige ervaringen.

Heb je een taak binnen de werkgroep?

De taak die ik inmiddels ook alweer vele jaren op mij neem, is het tellen van huiszwaluwnesten in Goirle, Hilvarenbeek, Diessen, Esbeek en Baarschot.

Naam:
**Roos Backx-
Hartsuiker**

Woonachtig:
Goirle

Beroep:
**Gepensioneerd
secretaresse**

Burgerlijke staat:
**Sinds Jacques’
overlijden
ongetrouwd**

Kinderen:
geen

Wat vind je van de maandvergaderingen?

De maandvergaderingen stimuleren je om nog meer op te letten in het veld. Ook zijn de lezingen leerzaam. Het is altijd een gezellige ontmoeting met de andere leden.

Zou je dingen anders willen zien en zo ja welke?

De vergaderingen beantwoorden aan de doelstelling: vogelstudie/bescherming, natuurbeheer. Als een discussie je wat minder interesseert, laat je dat wat over je heen gaan.

Wat vind je van de Peregrijn?

De Peregrijn in de huidige vorm is fraai in vergelijking tot de Peregrijn die wij jarenlang geleden hadden; dat blad bevatte voornamelijk agenda, verslag vergadering, tellingen/waarnemingen. Frequentie van de voormalige vorm was groter (gelijk aan aantal vergaderingen). Nu ontvangen wij de vergaderstukken op de PC en is de Peregrijn in de nieuwe vorm ook voor buitenstaanders interessant. Tevens een goede PR.

Ben je veel in het veld?

Eigenlijk niet. Als ik buiten ben om te wandelen of te fietsen neem ik wel altijd de verrekijker mee.

Welk gebied bezoek je het meest?

Het zijn de gebieden rondom Goirle: Gorp en Rovert, Regte hei, Ooievaarsnest.

Hoe zie je de natuur in Nederland over 20 jaar?

Moeilijke vraag. Ik hoop dat de vele natuur- en milieuorganisaties blijvende invloed hebben op het behoud ervan..

Wat is je favoriete vogel?

Heb ik die? Met 3 nestkastjes voor kool/pimpelmees in de tuin zouden dat die vogeltjes moeten zijn. Maar nadenkend over de vraag, kan ik niet kiezen. Het moment waarop je een vogel ziet of hoort heeft de meeste impact. En hoe je hem hebt leren herkennen. Eens leerde op een zaterdag bij het wilgen knotten Ciska van Laarhoven (inmiddels overleden) mij de roep van de buizerd met de woorden: "Das den buizerd, Roos, das den buizerd". Ik hoor het haar nog zeggen!

Welk seizoen is voor jou belangrijk?

Misschien wel het voorjaar vanwege het verrassende element als de vogels uit het zuiden terugkomen.

Hoe besteed je jouw vakantie?

Met mijn man Jacques was de keuze niet moeilijk: fietstochten in allerlei landen, aangevuld met een culturele reis. Jacques is in december 2006 overleden. Maar ook bergwandelen heb ik mijn hele leven gedaan, tweemaal zelfs het afgelopen jaar.

Wat doe je in je vrije tijd nog meer?

Tuinieren. Tevens ben ik als vrijwilliger lid van VAC Tilburg adviescommissie wonen; voor de woningcorporaties worden in het belang van de woonconsument bouwtekeningen beoordeeld op doelmatigheid, indeling en gebruikskwaliteit. Wekelijks sta ik ook op de tennisbaan.

Heb je nog meer hobby's?

Stamboomonderzoek. Interessant als je daarbij op grond van beroepen ook met een stukje geschiedenis te maken krijgt. Het lijkt op puzzelen, waarbij je naar het laatste ontbrekende stukje zoekt. Trouwens, een cryptogram oplossen doe ik ook graag.

Wat is je favoriete boek of tijdschrift?

Naslagwerken gebruik ik het meest. Het dagblad Trouw lees ik sinds ik het ouderlijk huis heb verlaten en daar ben ik verknocht aan: geen sensatie, brede informatie op allerlei gebied, opiniërend. Geen behoefte aan andere tijdschriften dan die uit een lidmaatschap voortvloeien.

Wat is je favoriete vervoersmiddel?

De fiets natuurlijk. Je komt er overal mee. Je ziet en hoort veel. Even stoppen, geen probleem. Voor lange afstanden is de trein gemakkelijk.

Heb je een favoriete plek?

Ik ben graag in de natuur. Maar ik houd wel van regelmatige verandering: dát stukje in Brabant, daar al gewandeld of gefietst? En wandelen doe ik ook graag. Al vele jaren lid zijnde van de Koninklijke Nederlandse Klim- en Bergsportvereniging organiseer ik voor senioren dagwandelingen en kom daardoor op veel mooie plekken.

Wil je verder nog iets kwijt?

Jazeker! Ik ben altijd nog heel blij dat ik lid ben geworden van de vogelwerkgroep en bedank allen die zich ingezet hebben voor de werkgroep. Dat de werkgroep na enkele vogelcursussen uitgebreid is met enkele nieuwe leden is is een goed teken. En een gegeven uit ervaring: je kunt op gevorderde (!) leeftijd nog altijd deze hobby uitvoeren.

GEEF JE OGEN EN OREN DE KOST EN GENIET!

Roos.

www.st-pieter.nl

Uitslag
test je kennis

1. Merel
2. Staartmees
3. Ooievaar
4. Knobbelzwaan
5. Raaf
6. Ekster
7. Lepelaar
8. Grote gele kwikstaart
9. Vink
10. Appelvink

Als je de letters in de goede volgorde zet krijg je de naam **KRAMSVOGEL**

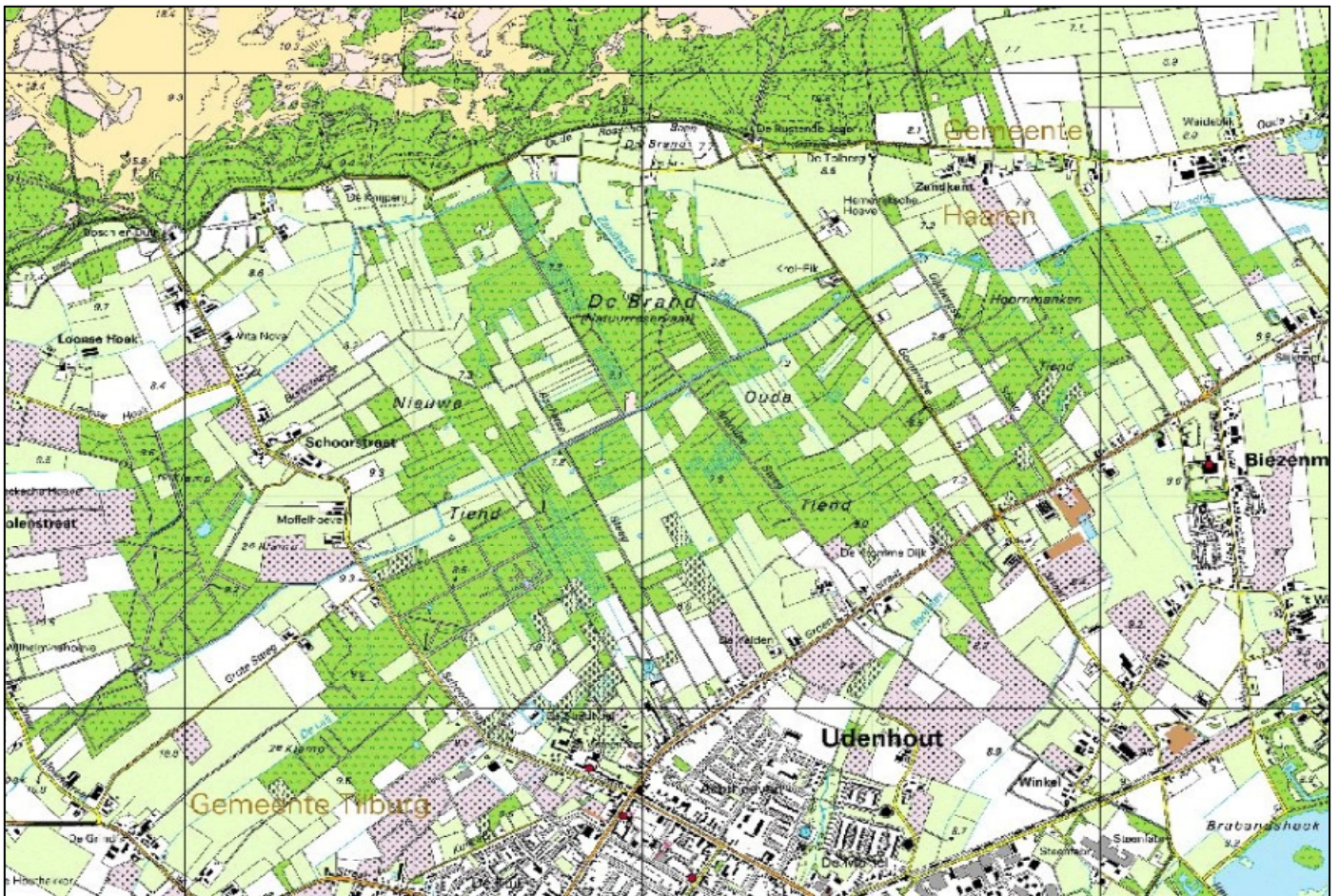
DE BRAND

EEN BIJZONDER NATUUR GEBIED IN MIDDEN BRABANT

Wiel Poelmans

De Brand is te vinden net ten noorden van Udenhout. Aan de noordkant gaat het gebied over in de Loonsche en Drunensche Duinen. Vooral bos en vochtig grasland bepalen het beeld van dit bijzondere landschap. Het grootste deel van de ongeveer 500 ha is in bezit van het Brabants Landschap. Daarnaast is rond de 150 ha verdeeld over meer dan 100 particuliere eigenaren. Er zijn vele bossen te vinden in Noord-Brabant, wat maakt De Brand dan zo speciaal? Het unieke karakter stoelt vooral op de grote variatie in bodemtypen en waterstanden en de aanwezigheid van kwel (uittredend grondwater). Ook de historische ontginning heeft bijgedragen tot de ontwikkeling van een natuurparel die zijn weerga niet kent.

Dat vroeger 'alles anders was', geldt uiteraard niet alleen voor De Brand. Toch is er juist in deze omgeving al heel lang geleden erg veel veranderd. Tijdens de laatste ijstijd, 10.000-13.000 jaar geleden, zijn in Noord-Brabant een aantal dekzandruggen opgestoven.

De hoogste van Midden-Brabant loopt van Loon op Zand naar Cromvoirt. Hierop zijn de Loonsche en Drunensche Duinen gelegen. De Brand kwam als een min of meer geïsoleerde laagte ingeklemd te liggen tussen vier ruggen. Dit had tot gevolg dat de oorspronkelijke noordelijk georiënteerde beekdalen werden geblokkeerd. In de laagte ontstond een moerasgebied met een noodgedwongen noordoostelijke afwatering. In dit moeras trad veenvorming op. Uit onderzoek blijkt dat in de IJzertijd (2700-2000 jaar geleden) al mensen in de directe omgeving van De Brand te vinden waren. Ook uit de Romeinse Tijd zijn sporen van bewoning gevonden. Deze oorspronkelijke bewoners gebruikten vooral de hoger gelegen bossen.

Door beweiding en houtkap was er al een flinke invloed op het boslandschap. Na de Romeinse overheersing brak een periode van enkele honderden jaren aan waarbij grote delen van Midden- en West-Brabant onbewoond raakten. Dit wordt toegeschreven aan invallen en plunderingen van Frankische stammen. Door de afwezigheid van mensen kon het boslandschap zich weer herstellen. In de Vroege Middeleeuwen kwam de bewoning op de hoogste plekken weer op gang. In het moeras werd turf gestoken, waaraan het gebied zijn naam ontleende (brand). Hiervoor werden kades (stegen) aangelegd. Deze zijn nog steeds in het gebied te vinden. De bewoning nam snel toe en vanaf de veertiende eeuw werden de nattere bossen van De Brand ontgonnen. Het gebied werd daartoe in lange, gelijkvormige stroken verdeeld. Op de drogere delen aan de zuidkant van de stroken werden de hoeses gebouwd. Het bos werd deels omgezet in weiden hooiland en er ontstond een hakhoutcultuur. Deze zogenaamde boshoevenontginning heeft geleid tot het verkavelingspatroon dat nu nog zichtbaar is.

Cultuurhistorisch gezien is het dan ook een heel bijzonder landschap.

De laatste anderhalve eeuw is er met name op waterhuishoudkundig gebied veel veranderd. Er werden een aantal nieuwe watergangen gegraven, waarmee het rioolwater van Tilburg werd afgevoerd. In 1972 vond opnieuw een aanpassing plaats van het gegraven stelsel van Zandleij en Zandkantsche Leij. De verdere uitdieping om meer water te kunnen afvoeren, leidde tot een verdere verdroging van De Brand. Hierdoor staan nogal wat natuurwaarden onder druk. Het waterschap staat nu aan de lat om de verdroging van deze natte natuurparel aan te pakken. Meer dan een decennium polderen heeft echter nog tot niets concreets geleid. Bestuurlijke daadkracht zal nodig zijn om de impasse te doorbreken. Dat vereist waarschijnlijk een nieuwe lichter politici.

Op geschikte plekken zijn vlinders als Bont dikkopje te vinden.

De grote variatie van bodemtypen en waterstanden heeft tot verscheidenheid aan bostypen geleid. In de laagtes van de vroegere beekdalen heeft zich elzenbroekbos ontwikkeld. Op de laagste plaatsen treedt kwel uit. Dit kwelwater is voor een groot deel afkomstig van de hoger gelegen gronden noordoostelijk van Tilburg. Hier is het als regenwater in de bodem opgenomen. In de broekbossen zijn planten als [Dotterbloem](#), [Stijve zegge](#), [Elzenzegge](#) en [Waterviolier](#) te vinden. Iets droger staat de [Gulden boterbloem](#). De voedselrijkere eikenbossen op leemgrond zoals in de

Tweede Klamp kennen een rijke voorjaarsflora met veel [Bosanemoon](#) en [Speenkruid](#). Minder bekende, bijzondere bosplanten zijn [Boskortsteel](#), [Ruige veldbies](#), [Bospaardestaart](#) en [Kleine gele dovenetel](#). Bijzonder zijn ook de [Zoete kers](#) en de zeldzame [Steeliep](#). De botanische waarde van de graslanden heeft duidelijk een flinke deuk opgelopen. Typische schraallandsorten als [Spaanse ruiter](#) en [Gevlekte orchis](#) zijn de laatste decennia verdwenen. Dit is direct het gevolg van verdroging en inundatie van smerig water uit de Zandleij en Zandkantsche Leij. Daarnaast vindt er ook nog steeds bemesting met drijfmest plaats van graslanden die een natuurfunctie hebben.

Naast een rijke flora is De Brand ook gezegend met een bijzondere fauna. Op geschikte plekken zijn vlinders als [Bont dikkopje](#) en [Kleine ijsvogelvlinder](#) te vinden. Ook de uiterst zeldzame [Grote weerschijnvlinder](#) vliegt er nog steeds. Minder zeldzaam zijn [Oranje zandoojje](#), [Eikenpage](#), [Gehakelde aurelia](#) en [Oranjetipje](#). Veel vlinders zijn afhankelijk van structuurrijke bosranden of grazige paden. Ook amfibieën en reptielen hebben De Brand weten te vinden. [Kamsalamander](#), [Heikikker](#), [Poelkikker](#) en [Hazelworm](#) zijn soorten van de rode lijst. Meest bekend is echter toch wel de [Boomkikker](#). Het is niet eens zo lang geleden dat de soort bijna was verdwenen uit het gebied en Noord-Brabant. Er zijn veel maatregelen getroffen om de biotoop van deze kikker te verbeteren. En met succes, het luide gekwek is weer op veel plaatsen te horen.

Het luide gekwek van de boomkikker is weer op veel plaatsen te horen.

[De Das](#) heeft na een succesvolle herintroductie in Midden-Brabant ook De Brand weten te herkoloniseren.

Veel ecologische informatie is bij elkaar gebracht door leden van de Ecologische Kring Midden-Brabant. In de periode 1995-98 is De Brand volledig onderzocht op broedvogels en een aantal andere soortgroepen. Met recht kan gesteld worden dat de vogelwaarden tot de top van Noord-Brabant behoren. Spechten en roofvogels doen het goed in de structuurrijke, oude bossen: [Buizerd](#) 11p, [Havik](#) 10p, [Sperwer](#) 4p, [Wespendief](#) 5-6p, [Boomvalk](#) 2p, [Groene specht](#) 6p, [Zwarte specht](#) 8p, [Grote bonte specht](#) 71p en [Kleine bonte specht](#) 25p. Ook andere bossoorten deden het voor Brabantse begrippen goed: [Holenduif](#) 57p, [Tortelduif](#) 29p, [Bosuil](#) 9p, [Vuurgoudhaan](#) 6p, [Fluiter](#) 12p, [Grauwe vliegenvanger](#) 31p, [Boomklever](#) 30p, [Boomkruiper](#) 130p, [Wielewaal](#) 23p, [Goudvink](#) 7p en [Appelvink](#) 5p.

Het nest van de boomklever wordt bijna altijd in een boomholte gebouwd. Hierbij maakt de vogel de grootte van de ingang precies op maat, te kleine openingen worden groter gehakt, terwijl te grote openingen gedeeltelijk dichtgemetseld worden met een mengsel van modder en speeksel.

Bijzondere vermelding verdient de [Nachtegaal](#). Liefst 40 paar zijn er van deze tegenwoordig schaarse soort aangetroffen. Ze broeden in De Brand vooral in braamstruweel en jonge boomopslag op recent gekapte percelen. In de toekomst zou de soort kunnen profiteren van herstel van de hakhoutcultuur her en der. De meeste moerasvogels waren uiteraard te vinden

Wespendieven zijn voedselspecialisten, en volledig afhankelijk van de beschikbaarheid van vrij levende bijen- en wespenvolken. In bosrijke gebieden waar deze voorkomen kan de wespenspecialist zich handhaven.

in het grote moeras langs de Zandkantsche Leij. Vermeldenswaardig zijn [Wateral](#) (3p), [Blauwborst](#) (14p), [Bosrietzanger](#) (26p) en [Kleine karekiet](#) (85p). Op de graslanden heeft de [Roodborsttapuit](#) vaste voet gekregen. Tijdens het onderzoek hebben er vijf paar gebroed. Er valt nog veel te genieten in De Brand. Dit kan alleen maar toenemen als het watersysteem hersteld kan worden en de inliggende graslandpercelen optimaal beheerd gaan worden. Pas dan weten we zeker of soorten als de Grote weerschijnvlinder voor het gebied behouden kunnen blijven. Verrassingen zijn nog steeds mogelijk in De Brand. Zowel in 2006 als in 2007 was er een territorium aanwezig van de [Middelste bonte specht](#). Deze soort lijkt aan een opmars bezig in Noord-Brabant. Wie gaat in 2008 het eerste nest vinden? Een andere nieuwkomer is de [Grote gele kwikstaart](#). In 2007 broedde een paartje bij de stuw in de Zandleij in de Eerste Klamp. Oorspronkelijk gold hij als een indicator van snelstromende, schone beken. De soort heeft zijn niche kennelijk verbreed zodat er plots tal van mogelijkheden in Noord-Brabant bleken te zijn. Recent onderzoek heeft de opkomst in het Brabantse goed in beeld gebracht.

Informatie over de historie en ontginning van De Brand is ontleend aan bijdragen van Arno Braam en Joep Dirx in het boek 'De Brand, historie en ontwikkeling van een bijzonder Brabants landschap' van de Ecologische Kring Midden-Brabant.

partyrestaurant

De Nieuwe Hoef

Welkom
en geniet
van de
rust en
de ruimte

Midden op een van de mooiste landgoederen van de stichting Het Noord- Brabants landschap, tussen Goirle en Poppel, ligt aan het eind van een door prachtige beuken omzoomde oprijlaan, party restaurant De Nieuwe Hoef.

Hoppenbrouwers
elektrotechniek bv

industriële automatisering

utiliteit

beveiliging

service

woningbouw

inspectie en onderhoud

telematica

Hoppenbrouwers Elektrotechniek BV Kreitenmolenstraat 201 • 5071 ND Udenhout

Tel.: (013) 511 72 27 • Fax: (013) 511 41 45 • algemeen@hoppenbrouwers.nl

www.hoppenbrouwers.nl